

Een Joodse boodschapper uit de Bollemanssteeg

Jan Faber

Dit artikel is gepubliceerd in het historisch tijdschrift Leovardia nr. 33 (september 2010)

In *Leovardia* 30 werd in een bijdrage van Peter de Haan over 'Gevierde Friezen in Amerika' ook een aantal, in maatschappelijk opzicht zeer geslaagde, Leeuwarders voorgesteld die in het land van de onbegrensde mogelijkheden onuitwisbare sporen hebben nagelaten. Zo ook de in 1804 in Leeuwarden geboren en tot 1814 getogen Samuel Myer Isaacs, die zich rond 1839 als Joods voorzanger en prediker vanuit Londen aan gene zijde van de Atlantische Oceaan vestigde.

Hij zou zich in New York ontwikkelen tot een belangrijk Joods leider die scholen en diverse andere Joodse instituties stichtte en bij maar liefst 47 inwijdingen van synagogen als gastprediker heeft opgetreden. Daarnaast lanceerde hij in 1857 het toonaangevend weekblad *The Jewish Messenger*. Na de geweldadige dood van president Abraham Lincoln was Samuel één van de officieel aangewezen geestelijken bij de herdenkingsplechtigheden op Union Square. Bovendien mocht hij generaal Ulysses S. Grant, één van de helden van de Amerikaanse Burgeroorlog en op 4 maart 1869 geïnaugureerd als de 18de president van de Verenigde Staten, tot zijn persoonlijke vrienden rekenen.

In hetzelfde artikel werd gewag gemaakt van het voornemen van nazaten van Samuel Isaacs om hun eerstvolgende mondiale reünie in Leeuwarden te houden. Dit treffen op historische grond heeft inmiddels plaatsgevonden. Op 3 en 4 juli jongstleden waren zo'n 20 leden van de Isaacs Family te gast in de Friese hoofdstad, waarbij volgens de verslaglegging in de *Leeuwarder Courant* het 'Oh, my God' en 'Oh, my dear' niet van de lucht waren toen zij op het punt stonden om het woonhuis van hun stamouders in de Kleine Kerkstraat te betreden.

In het Historisch Centrum Leeuwarden werden de gasten door Peter de Haan en Klaas Zandberg geïnformeerd over de geschiedenis van de Friese hoofdstad en die van de Joodse inwoners in het bijzonder. Daarna vond een rondleiding plaats door de straten waar de kleine Samuel zijn eerste onbezorgde jaren heeft doorgebracht.

Zowel in het hiervoor aangehaalde artikel als in het boek *Gevierde Friezen in Amerika* van de hand van dezelfde auteur en oud LC journalist Kerst Huisman, waaraan het artikel is ontleend, wordt gewag gemaakt van het geboortehuis van Samuel Isaacs in de Kleine Kerkstraat 32. Echter de veronderstelling dat Samuel in de Kleine Kerkstraat zou zijn geboren gaat al meteen mank wanneer we zijn geboortjaar (1804) en het tijdstip van aankoop van de woning in 1807 door zijn ouders Meyer Isaacs en Rebecca Samuels Reyzer in ogenschouw nemen.

De koopacte is op respectievelijk 17 en 20 maart 1807 ondertekend door de in Den Haag en Leeuwarden woonachtige verkopers. De woning werd op dat moment bewoond door Juffer Gasinjet, één van de verkopers, en zou pas op 12 mei 1807 door de kopers in vrije eigendom zijn te aanvaarden. Op 24 april 1807 werd groot

consent verleend op de voorgenomen verkoop. Samuel moet dus drie jaar eerder elders in de stad zijn geboren.

Vluchtig onderzoek in een belastingkohier uit 1804, dat helaas niet alfabetisch is ontsloten, doch op wijk- en adresvolgorde moet worden doorgebladerd, leverde, door puur intuïtief in de nabije omgeving van de Kleine Kerkstraat te zoeken, al vrij snel resultaat op. Het perceel met nummer 274 in het Noord Oldehoofster Espel (na 1876: Bollemanssteeg 11), eigendom van een zekere H. Beukers, werd voor 100 caroligulden per jaar gehuurd door Meyer Isacks. Dit was in 1805 nog zo. In 1806 had het pand een nieuwe huurder en komen we Meyer Isacks tegen als huurder van het perceel West Minnema Espel 141, tegenwoordig Grote Kerkstraat 49, en eigendom van zijn zwager en schoonzus Jacob Samuels Reyzer en Minke Salomons Polak. Al met al lijkt het dus waarschijnlijk dat Samuel in de Bollemanssteeg op nummer 11 is geboren. Dit pand is in 1972 gesloopt. Het Historisch Centrum Leeuwarden beschikt over één foto uit 1957 waarop het pand in de verte nog staat afgebeeld.

Naast een poëzietableau met een gedicht van een Jiddisch dichter werd in overleg met de nazaten van Samuel Myer Isaacs reeds gewerkt aan een gedenkordje op het vermeende geboortehuis aan de Kleine Kerkstraat. De tekst zal nu herinneren aan het feit dat de Amerikaans-Joodse leider hier een deel van zijn jeugd heeft doorgebracht. Nog net op de valreep kon dus - historisch gezien - een misser worden voorkomen.